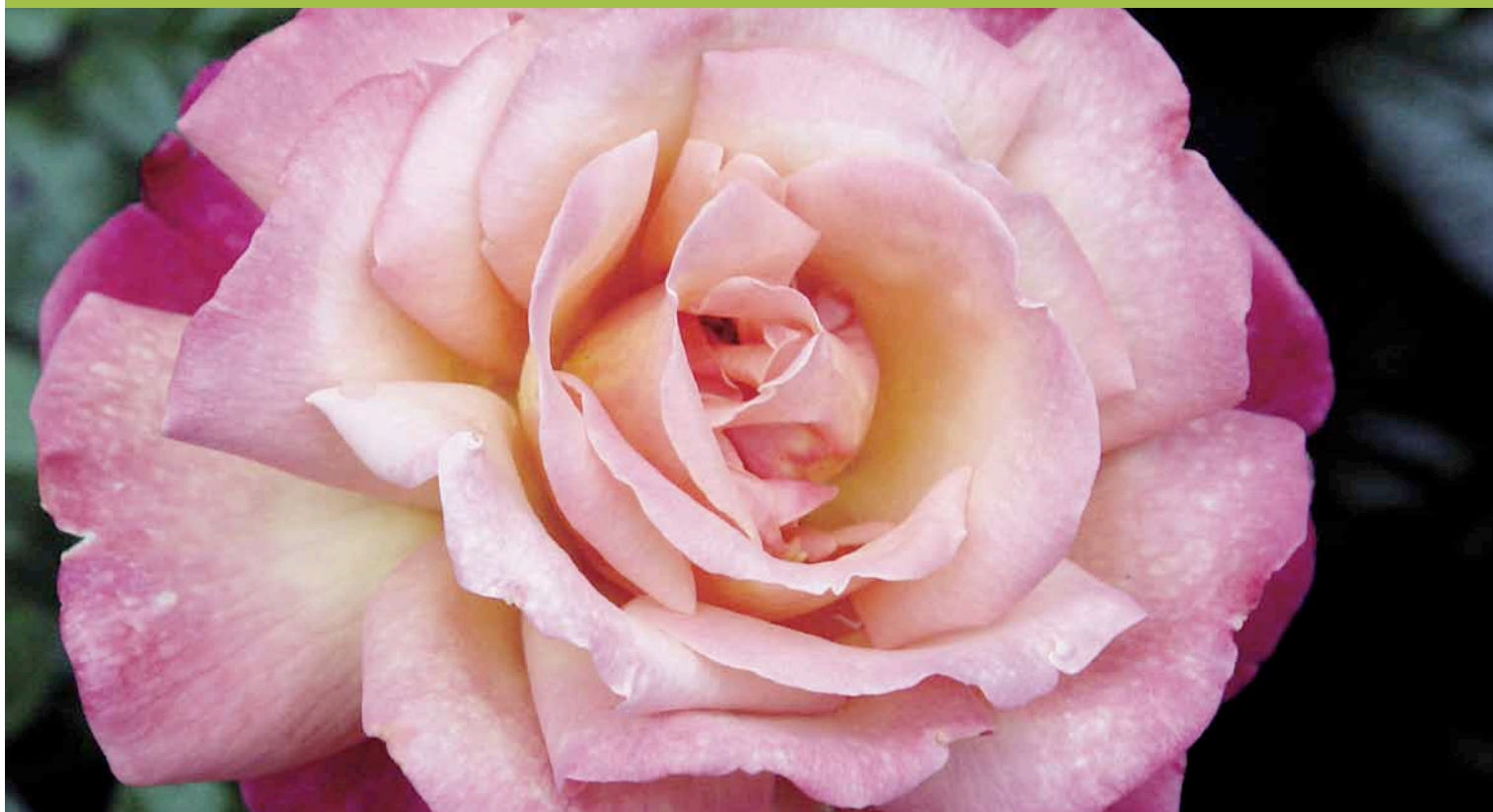

DF Revy

04: DEFF-bibliotekernes rolle i en krisetid **06:** Min arbejdsuge **07:** Danske biblioteker i World-Cat: implementering **09:** International Students and the Library: Problems, Preferences, and Proposed Solutions **12:** Ny inspiration og brud med vanetækningen: med CBS Bibliotek på studietur **14:** Forskningsbiblioteket som det 3. sted **16:** Biblioteker – nu også med Ethos

DANMARKS FORSKNINGSBIBLIOTEKSFORENING – DF Revy 32. årgang nr. 6, september 2009

Udgives af
Danmarks Forskningsbiblioteksforening
www.dfdf.dk

Redaktion

Christian Lauersen (ansvarshavende)
Københavns Hovedbibliotek
af75@kff.kk.dk

Anders Vestergaard
Det Humanistiske Fakultetsbibliotek, KB
ave@kb.dk

Redaktionsudvalg

Mai Aggerbeck
Via University College, Holstebro
MAI@viauc.dk

Gitte Behrens
Statsbiblioteket
gb@statsbiblioteket.dk

Simone Schipp von Branitz Nielsen
Psykologisk Bibliotek, KU
simone.nielsen@psy.ku.dk

DF sekretariatet

Hanne Dahl
Statsbiblioteket, Tangen 2
8200 Århus N
Tlf. 89 46 22 07
df@statsbiblioteket.dk

Abonnement 2008

Årsabonnement for ikke medlemmer 400 DKK,
plus porto.

Meddelelser om adresseændring og andet, der
vedrører ekspedition af DF Revy, bedes rettet til
DF sekretariatet

DF Revy	Deadline	Udkommer
Nr. 7	30. sept.	Uge 45

Manuskripter sendes til redaktionen e-mail.

Annoncepriser 2009

1/1 side: 3800 DKK
1/2 side: 2100 DKK
2-sidet indstik, 4 farver: 3800 DKK

Priserne er excl. moms.
Gentagelsesrabat 15%. Ved indrykning i en hel
årgang gives 25% rabat.

Grafisk design og fotos

Hreinn Gudlaugsson
ASB Bibliotek
Handelshøjskolen, Aarhus Universitet
hrg@asb.dk

Tryk

Elbo Grafisk A/S
Oplag: 1100
ISSN 0106-0503
ISSN (online) 1901-1903

DF Revy kan downloades fra bladets hjemmeside
www.dfrevy.dk

04: DEFF-bibliotekernes rolle i en krisetid

Af Mai Buch

06: Min arbejdsuge

Af Thomas Vibjerg Hansen

07: Danske biblioteker i WorldCat: implementering

Af Leif Andresen

09: International Students and the Library: Problems, Preferences, and Proposed Solutions

Af Sibongile Sithe

12: Ny inspiration og brud med vanetækningen: med CBS Bibliotek på studietur

Af Nikolaj Kjær Jensen og Gert Poulsen

14: Forskningsbiblioteket som det 3. sted

Af Nan Dahlkild

16: Biblioteker – nu også med Ethos

Af Per Hasle og Pernille Drost

TAK TIL DF REVYS AFGÅENDE REDAKTØR

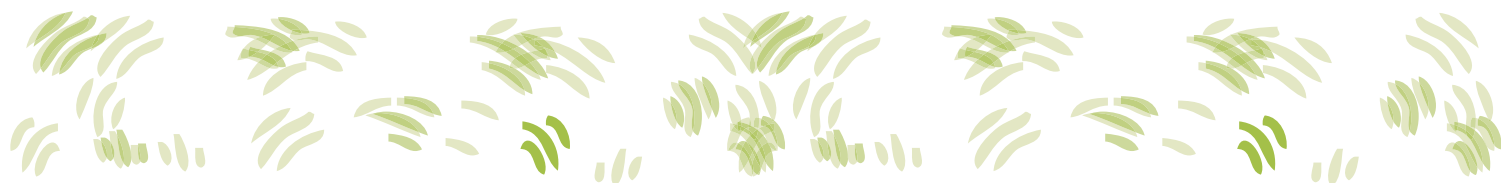
DF Revys redaktør, Naja Porsild, har med forrige nummer af DF Revy (nr. 5, 2009) valgt for sidste gang, at svinge den redaktionelle taktstok over DF Revy.

Hovedbestyrelsen og den nye redaktion ønsker på vegne af DF Revys læsere at takke Naja, som har varetaget hvervet som redaktør for DF Revy siden 2005. I de forløbne knap 5 år har Naja udført et meget fint stykke arbejde for Danmarks Forskningsbiblioteksforening i kraft af sit redaktionelle virke og engagement i DF Revy

I Najas tid er DF Revy bl.a. blevet digitaliseret, så læserne nu sideløbende med den trykte udgave af DF Revy har mulighed for at finde samtlige artikler fra DF Revy tilbage til 2004 i fuldt tekst på www.dfrevy.dk.

DF Revy er nordens største på sit område og med Naja ved roret har bladet været i kyndige hænder og har redaktionelt, grafisk og formidlingsmæssigt gennemgået en sund og tidssvarende udvikling. Det har været en udsøgt fornøjelse at arbejde sammen med Naja og fra bestyrelsens side skal der lyde en stor tak for indsatsen. Vi ønsker Naja held og lykke fremover.

DFS HOVEDBESTYRELSE

DEFF-bibliotekernes rolle i en krisetid

Af Mai Buch

Vi står midt i en finanskrisen. Virksomheder går konkurs, mange mennesker har mistet deres arbejde, nyuddannede har svært ved at finde et job, og tusindvis af boliger kan ikke sælges for nu blot at nævne nogle af de konsekvenser, krisen har ført med sig. Medierne er fulde af indlæg om, hvordan det kunne gå så galt og vurderinger af, hvordan krisen vil udvikle sig. En søgning i de tidsskrifter, som DEFF har forhandlet licenser til, viser, at forskerne også er også kommet på banen med tankevækkende analyser.

Mai Buch
Adm. direktør
Competencehouse
mbu@competencehouse.dk

Politikerne drøfter intenst, hvilke initiativer der kan tages for at afbøde virkningerne. Der er gennemført bankpakker, kommunernes anlægsloft bliver fjernet, der er sket udbetalinger af SP-bidrag, der er oprettet en renoveringspulje, og som det seneste har statsministeren udtalt, at der ikke kun skal tænkes i, hvordan man styrer gennem krisen og begrænser skaderne. Det er også vigtigt at *"løfte blikket lidt og bringe os selv i tilstrækkelig god form til at få maksimalt udbytte, når krisen vender"*ⁱ. Og netop denne opgave, at skabe forudsætningerne for, at Danmark bliver 'klar' igen, når krisen vender, kan og skal DEFF bidrage til.

Unikke muligheder

Siden 1. januar 2009 har DEFF-bibliotekerne omfattet universiteterne, professionshøjskolerne, SoSu-skolerne, gymnasierne og VUC. Det betyder, at hovedparten af den fremtidige danske arbejdsstyrke vil være vokset op med at arbejde interaktivt med digital viden. Det er unikt og giver nogle ganske enestående forudsætninger for at realisere ambitionen om, at Danmark bliver et førende vækst-, viden- og iværksættersamfund.

Skal vi udnytte mulighederne, kræver det:

- At bibliotekerne kan tilbyde services og en *infrastruktur*, der matcher både forskeres, underviseres, studerendes og elevers behov. Det forudsætter en yderligere udbygning af services og infrastruktur.

- At de mange forskellige brugere tager bibliotekerne til sig og anvender bibliotekernes services som en integreret del i deres *daglige* forskning, undervisning og studier. Det forudsætter, at der udvikles intuitive brugergrænseflader og services, som gør bibliotekernes web til den foretrukne arbejdsplads, når der skal arbejdes med digital viden.
- At de generationer, som fremover vokser op med bibliotekerne som et arbejdsredskab, vil få mulighed for at anvende det, når de træder ind på arbejdsmarkedet til at udvikle danske virksomheder og den offentlige sektors ydelser men også som grundlag for egen fortsat læring. Det forudsætter, at videnmedarbejdere i *private og offentlige virksomheder* får adgang til bibliotekernes services.

DEFF-bibliotekerne skal med andre ord være Danmarks interaktive undervisnings-, forsknings- og innovationsbibliotek og have en IT-infrastruktur og tilbyde services, som gør det muligt at lære, forske og udvikle i både nationale og globale interaktive communities. Så vil DEFF kunne yde et væsentligt bidrag til, at Danmark får optimale vækstbetingelser, når krisen tager af.

De grundlæggende investeringer er foretaget

Det er i den sammenhæng værd at notere, at de grundlæggende investeringer og politiske beslutninger allerede er taget.

- Der er investeret knap 300 mio. kr. til bl.a. opgradering af bibliotekssystemer, digitalisering af kortkataloger og tidsskrifter, adgang til licensbelagte elektroniske ressourcer samt udvikling af søgesystemer og institutionelle arkiver.
- Der er etableret et indkøbssamarbejde med mere end 200 institutioner, der omsætter for over 125 mio. kr. årligt i forbindelse med køb af licenser til elektroniske tidsskrifter og databaser.
- Det er politisk besluttet og implementeret at udvide DEFF, så hovedparten af den fremtidige arbejdsstyrke under deres uddannelse vil kunne arbejde interaktivt digitalt med viden – fra ungdomsuddannelserne til universitetet.

Huset er bygget. Skødet er tinglyst. Råhuset står der med et støbt et fundament, tag, vægge, vinduer, døre, vand, varme og elektricitet. Der er også beboere i nogle af lejlighederne. Men der er endnu ikke etableret klimastyring. Indretningen er heller ikke færdig, nogle beboere mangler møbler, og andre har slet ikke nøgle til huset.

Men skal vi udnytte investeringerne kræver det, at huset bygges færdigt! Kun derved kan vi sikre, at den store viden og de services, som bibliotekerne giver adgang til, bliver et omdrejningspunkt for at gøre Danmark klar til en vækststart.

Og netop denne opgave, at skabe forudsætningerne for, at Danmark bliver 'klar' igen, når krisen vender, kan og skal DEFF bidrage til.

DEFF-bibliotekerne skal med andre ord være Danmarks interaktive undervisnings-, forsknings- og innovationsbibliotek og have en IT-infrastruktur og tilbyde services, som gør det muligt at lære, forske og udvikle i både nationale og globale interaktive communities

Ny vision – ny strategi

Derfor har DEFF-styregruppen efter drøftelse med Koordinationsudvalget besluttet at igangsætte et strategiarbejde, der tager afsæt i en vision om, at DEFF-bibliotekerne skal være Danmarks interaktive undervisnings-, forsknings- og innovationsbibliotek. Det er målet, at DEFF-bibliotekerne skal udvikles til et værktøj, der bruges med samme hyppighed og selvfølgelighed som internettet i forskeres, underviseres, studerendes og elevers daglige arbejde. Derudover er det målet, at de færdiguddannede får mulighed for at beholde adgangen til DEFF-bibliotekerne, så de kan anvende de samlinger af viden, de er blevet vant til, når de efterfølgende på deres arbejdspladser arbejder med innovation. Opnås begge mål vil bibliotekerne blive en hovedhjørnen i at gøre Danmark til et førende vækst-, viden- og iværksættersamfund.

Som et væsentligt element i strategiarbejdet vil der blive udarbejdet interessentanalyser i løbet af efteråret 2009, hvor repræsentanter for alle væsentlige interessenter vil blive interviewet om, hvilke perspektiver de ser i den ny vision, hvad det kræver af initiativer og investeringer at realisere visionen, og hvilke muligheder og hvilken vilje der måtte være til at medfinansiere.

Analysen vil både omfatte både de "gamle" interessenter og de nye brugergrupper, som visionen forudsætter fremover får adgang til DEFF-bibliotekerne herunder iværksættere og virksomheder i innovationsmiljøerne og forskerparkerne. De undersøgelser, der allerede er gennemført, eller som er planlagt, vil indgå i arbejdet. Det drejer sig om *Interessentanalyse for DEFF programområdet Nye Institutioner*ⁱⁱ, undersøgelsen *Turen går til Brugerland* fra programgruppen Mødet med Brugerenⁱⁱⁱ og analysen *Fremtidens biblioteksbetjening af forskere* som The Lime Guild^{iv} har ansvaret for.

Når alle analyser foreligger, vil der uden tvivl vise sig at være et meget stort investeringsbehov:

For eksempel behov for investeringer i opbygning af fælles konsoliderede back-office systemer som et Electronic Resource Management System, i nye brugergruppers adgang til licensbelagte elektroniske ressourcer og i udbredelse af fælles systemer til Integrated Search and Delivery, for investeringer i en øget indsats for Open Access, i en udbygning af bibliotekernes arbejde med E-læring og Learning Management Systems samt E-science, for investeringer i styrkelse af brugerens informationskompetencer og bibliotekarernes viden om brugerne samt for udvikling af intuitive services til hente, producere og behandle viden i digitale communities, hvad enten de består af forskere i forskellige verdensdele eller af medarbejdere i en iværksættervirksomhed og deres kunder.

Det bliver en central udfordring i strategiarbejdet at finde den rette balance mellem hvilke investeringer, der er nødvendige for at realisere visionen, og hvilke der vil give en optimal løsning.

På baggrund af interessentanalyserne vil der blive udarbejdet et diskussionsoplæg og afholdt en eller flere konferencer, hvor en bred interessentkreds inviteres til:

- at drøfte og give input til hvordan visionen kan udfoldes
- at give synspunkter på hvilke kriterier der skal lægges til grund for strategiens prioritering af hovedindsatsområder
- at komme med forslag til hvordan biblioteker og brugere kan inddrages i det videre arbejde
- at komme med input til hvordan strategien formidles bredt herunder til politikerne

Efter konferencerne udarbejdes et strategioplæg med et prioriteret katalog over fremtidige hovedindsatsområder og et forslag til organisering af det videre arbejde. Tanken er, at strategioplægget skal indgå i en offentlig debat om DEFF-bibliotekernes rolle i udviklingen af Danmark som vækst-, viden- og iværksættersamfund i en globaliseret verden.

En fælles arbejdsindsats

Når det overhovedet er realistisk at tænke DEFF-bibliotekerne ind som en grundpille i Danmarks globaliserings- og vækststrategi, skyldes det to forhold.

For det første har bibliotekerne med implementeringen af den gamle DEFF-strategi bevist, at der på tværs af institutionsgrænser og særinteresser kan opnås enighed om en fælles digital vision, som indebærer en markant grad af konsolidering og ændringer i arbejdsmetoder og arbejdsgange. Et sådant tværinstitutionelt samarbejde er en sjældenhed og har samtidig skabt det råhus, som der kan bygges videre på.

For det andet fremgår det af det seneste review af DEFF, at hele interessentgruppen ser DEFF som det centrale forum for udvikling.

I den forbindelse er det afgørende at nævne det kæmpe arbejde og den viden, som mange hundrede bibliotekarer, forskere, undervisere og embedsmænd har lagt i projektet og stadig aktivt, engageret og innovativt bidrager med. En sådan fælles arbejdsindsats og engagement er også fremover helt central for at aktivere DEFF-bibliotekernes potentiale som en grundpille for Danmarks udvikling.

i Ny vækstpakke, Artikel på www.vestre.dk, august 2009

ii Jf. <https://infoshare.dtv.dk/twiki/bin/view/NyeInstitutioner/WebHome>

iii Jf. <https://infoshare.dtv.dk/twiki/bin/view/MoedetMedBrugeren/WebHome>

iv Jf. 1. statusrapport for 2009 fra DEFF-sekretariatet som findes på www.deff.dk/content.aspx?itemguid={AF19C7E8-A659-4F7C-BF1E-0D055E1A4B51}

v Jf. www.deff.dk/content.aspx?catguid={79A0643A-7E30-417A-A184-18F422A6B86C}

Det er målet, at DEFF-bibliotekerne skal udvikles til et værktøj, der bruges med samme hyppighed og selvfølgelighed som internettet i forskeres, underviseres, studerendes og elevers daglige arbejde

Min arbejdsuge

Af Thomas Vibjerg Hansen

I **'Min arbejdsuge'** fortæller udvalgte medarbejdere fra forskningsbibliotekssektoren om en uge i deres arbejdsliv. I dette nummer er det Thomas Vibjerg Hansen fra Aalborg Universitetsbibliotek.

Thomas Vibjerg Hansen
Udviklingskonsulent på Aalborg Universitetsbibliotek
tvh@aub.aau.dk

Jeg lever i et hyperkomplekst samfund i qvortrupsk forstand, hvor arbejde og fritid har flydende (tids)grænser, og hvor jeg trækker på mine evner som familiefar i løsningen af arbejdsopgaver, og hvor jeg bruger ditto fra arbejdslivet som familiefar. For at holde fokus på mine arbejdsopgaver pt. lavede jeg før sommerferien "min arbejdsuge" i oversigtsform.

Mandag: SWIM², FLOW³, samt problembaseret læring og e-læring.

Tirsdag og onsdag: Infoteam og Studentersupport.

Torsdag: Deff, DF og WOFIE⁴.

Fredag: Ad hoc. F.eks. indretning af AUB, artikelskrivning, læsning af faglitteratur.

Det er kun lykkedes mig i begrænset omfang at følge min "master" for en arbejdsuge, men på sigt skal den nok holde mig på sporet, så alt ikke drukner i ad hoc-opgaver.

Mandag

I juni måned var jeg som medlem DF Forum for Brugeruddannelse med til at arrangere og afholde NordInfolits årlige sommerskole⁵. Jeg har et hængeparti med at uploade videooptagelser af oplæggene på sommerskolen og lægge dem på vores Google-gruppe "Nymindegab sommerskole". Senere begynder jeg at sætte mig ind i AAU-uddannelsen "Art & Technology", da jeg skal aftale med studiet hvilke undervisnings- og vejledningsaktiviteter AUB skal tilbyde deres studerende. Jeg sender en mail af sted til studienævnet med et tilbud om vores undervisning og en invitation til en nærmere dialog om undervisningens form, indhold og placering.

THOMAS VIBJERG HANSEN, 40 år

ARBEJDE: Siden 2002 udviklingskonsulent med fokus på kommunikative og pædagogiske sider af AUB services og udvikling. Funktionsleder for Studentersupport på AUB, som handler om, hvordan vi kan understøtte de studerendes, vejledernes og underviserens behov¹.

PRIVAT: Gift med Kirsten, har tre børn. Familiens aktiviteter ved siden af arbejde og skole: fodbold, håndbold, svømning, løb, klaverundervisning + det løse frivillige arbejde i skole, fritidsordning og idrætsforeninger.

Tirsdag

Min overbibliotekar Niels Henrik Gylstorff spiller en central rolle i universitetets IKT-strategi. Derfor har han bedt mig i min egenskab af udviklingskonsulent at kommentere et foreløbigt projektdokument, der skal forholde sig til PBL (problembaseret læring) og e-læring på AAU. Vi holder møde sammen med mine kolleger Niels Jørgen Blaabjerg og Bo Hvass Pedersen, som kigger på andre sider af projektet. Vi skal forholde os til, hvordan AAU kan lave en strategi for problembaseret e-læring. Forberedelsen til mødet og efterfølgende bearbejdning tager det meste af dagen.

Onsdag

Jeg flyver til København for at holde møde i Deff's programgruppe Mødet med Bruger⁶. I højt solskin slentrer jeg gennem et hjørne af Botanisk Have til det nye Samfundsvidenskabelige Fakultetsbibliotek. Vi har et godt møde, hvor vi planlægger aktiviteter for det næste års tid, som bl.a. skal indeholde en ekspertworkshop om biblioteker og brugen af sociale teknologier, og aktiviteter, der skal styrke brugerdriven udvikling på bibliotekerne.

Torsdag

Jeg arbejder hjemme i dag. Jeg skriver på min artikel til DF Revy og kommenterer projektdokumentet om PBL og e-læring på AAU. Der går lang tid med at få min printer til at virke, og da jeg har lovet min yngste dreng, at han skal hentes tidligt i fritidsordningen, så når jeg ikke alt det, jeg skulle. Det betyder blot, at jeg sidder om aftenen og indhenter det forsømte. Det er en dag, hvor arbejde og fritid flyder sammen!

Fredag

Jeg laver de sidste videoer fra sommerskolen færdig og lægger dem op på vores gruppe, mens jeg lytter til K-Rock netradiokanal fra New York. Jeg planlægger, hvad jeg skal arbejde med i den nærmeste fremtid. Nye tema-møder i Studentersupport. Næste emne er opbygning af netværk på studierne. Der er et samarbejde mellem AUB og Aalborg Bibliotekerne, som jeg skal have fulgt op på. Jeg skal også lave et nyt elektronisk skema til registrering af vores undervisningsaktiviteter. Der tigger en mødeindkaldelse ind fra WOFIE, som er en årlig workshop om innovation og entrepreneurship for alle studerende på 8. semester på AAU i Aalborg, Esbjerg og København. Så gik den uge...

¹ www.aub.aau.dk/studerende

² www.aub.aau.dk/onlinevejledning

³ www.flow.aau.dk

⁴ www.wofie.aau.dk

⁵ www.nordinfolit.org

⁶ www.deff.dk/mmb

Danske biblioteker i WorldCat: implementering

Af Leif Andresen

Lige før juleaften sidste år blev der underskrevet en aftale, som dels giver danske biblioteker adgang til at bruge WorldCat til genbrugskatalogisering og dels betyder at de danske bibliotekers bestand bliver en del af WorldCat. Endvidere bliver et mindre antal forskningsbiblioteker leverandører af udlånsmateriale til udenlandske biblioteker. Og ikke mindst sikrer Statsbiblioteket, at den øgede internationale synlighed af den danske kulturarv også udmøntes i praktisk tilgængelighed.

Leif Andresen
Chefkonsulent
Styrelsen for Bibliotek og Medier
LEA@bibliotekogmedier.dk

I første halvdel af 2009 er den praktiske WorldCat-implementering blevet forberedt. Derudover var tidligt på året en ansøgning til DEFF om et implementeringsprojekt klar. Den blev som andre ansøgninger først behandlet i juni, efter at den nye DEFF styregruppe var på plads.

Her beskrives forløbet siden nytår, hvor der i tre artikler i DF Revy¹ blev givet status for forbedringsarbejdet i 2008, jævnfør den publicerede rapport². Der er to parallelle forløb:

- Fælles for det samlede biblioteksvæsen sker eksporten til WorldCat og det øvrige tekniske samspil med WorldCat som en del af DanBib-samarbejdet (dog en enkelt aktivitet med samspil med bibliotek.dk som en del af bibliotek.dk-udviklingsplanen)
- DEFF-projektet, som skal sikre forskningsbibliotekerne den maksimale nytte af de nye muligheder.

Begge dele af WorldCat implementeringen koordineres af WorldCat-styregruppen³. I den efterfølgende gennemgang er ikke redegjort for detaljerne i finansieringen. Dette fremgår dog af en foreløbig udfoldet projektbeskrivelse, som sammen med bl.a. DEFF-projektansøgning *Danske biblioteker i WorldCat implementering* og rapporten for 2008 kan ses på Programgruppen for Arkitektur og Middlewares wiki⁴.

DEFF-projektet

Målet med dette projekt er at implementere resultaterne af sidste år projekt med den danske deltagelse i WorldCat. Det udmøntes i et nærmere samarbejde mellem danske biblioteker og biblioteksbasen WorldCat:

- Adgang til genbrug af katalogiseringer fra WorldCat
- Øge den internationale synlighed af den danske kulturarv

- Sikre at danske brugere af WorldCat får optimale muligheder
- Optimere danske biblioteker som leverandører af udlån til udenlandske biblioteker
- Optimere danske bibliotekers anvendelse af faciliteter udviklet af OCLC.

Projektet skal dels resultere i konkrete implementeringer, dels i eventuelle anbefalinger af mulige efterfølgende aktiviteter. De konkrete implementeringer vil øge samarbejdet mellem danske og udenlandske biblioteker gennem en udbygning af den danske og den internationale biblioteksinfrastruktur. Det forventes at projektet vil føre til øget og forbedret gensidigt genbrug af bibliografiske data samt til øget og professionaliseret lånesamarbejde mellem danske og udenlandske biblioteker.

Der er fokus på international markedsføring af danske materialer og danske biblioteker, på effektiv fremskaffelse af udenlandsk materiale til danske biblioteksbrugere samt på udbygning af rationelle arbejdsgange i danske biblioteker.

Styregruppen består af Styrelsen for Bibliotek og Medier, Statsbiblioteket og DBC. Fire biblioteker indgår som "primære projektdeltagere" bl.a. med review af guidelines og andre dokumenter: Syddansk Universitetsbibliotek, Roskilde Universitetsbibliotek, Det Kongelige Bibliotek og Danmarks Pædagogiske Bibliotek.

Eksport til WorldCat

Opgaven er i al sin enkelhed at sørge for, at alle bibliografiske poster i DanBib, som er national-bibliografiske og/eller har lokalisering til ét eller flere biblioteker, eksporteres til WorldCat. For de biblioteker, som tilbyder udenlandske biblioteker fjernlån, medtages individuel lokalisering – og den samlede danske beholdning repræsenteres af én lokalisering til bibliotek.dk.

I første omgang var opgaven at aftale de praktiske forhold omkring eksporten og en endelig aftale om leveranceformatet. Da Danmarks Pædagogiske Biblioteks bestand har været i WorldCat de sidste år, kendte vi til nogle tekniske problemer, som vi fra dansk side ønskede løst før den store leverance. Det tog længere tid end forventet idet vi skulle prøve at forstå hvorledes OCLC håndterede vore data, dvs. vi skulle i store træk kende datamodellen i WorldCat. Af hensyn til den fremtidige vedligeholdelse af WorldCat med DanBib-data indså vi nødvendigheden af, at vi i DanBib-regi har fuldstændig viden om de data, vi over tid sender til WorldCat. Vi har derfor været nødt til at opbygge et nyt register, som knytter et WorldCat identifikationsnummer sammen med en intern DanBib-nøgle, som er knyttet til DanBib postidentifikationskoden. Det giver til gengæld fuld kontrol, således at der på korrekt vis kan ske ændringer og sletning af beholdningsoplysninger – inkl. tekstnote om tidsskriftbeholdning.

I slutningen af juni sendte vi en testleverance på ca. 80.000 poster – og hvis ikke vi og OCLC løber ind i endnu uforudsete vanskeligheder, så er det vores forventning, at grundleverancen af de ca. 20 millioner DanBib-poster kan være afsluttet i løbet af oktober måned. Dertil kommer OCLC's arbejde med indlæggelse af posterne i WorldCat. Da tekstnote om tidsskriftbeholdning ikke er en del af WorldCat-formatet, så eksporteres disse data i en efterfølgende proces.

I eksporten indgår en mapning af dk5 til de første tre cifre af Dewey, således at danske poster er emnemærket i WorldCat, så features baseret på emneopdeling også vil medtage danske poster.

Efter at den indledende eksport af poster er på plads og ikke mindst den efterfølgende kvalitetskontrol er afsluttet, skal der ske en opsætning af den regelmæssige driftsleverance.

Det oplagte spørgsmål er naturligvis: hvornår kan posterne så ses i WorldCat? Et rimeligt bud vil være omkring årsskiftet 2009/2010.

Fra WorldCat til bibliotek.dk

Når en bruger i slutbrugergrænsefladen worldcat.org ser et materiale, hvor det nærmeste (eller eneste) bibliotek med beholdning ligger i Danmark, hvad sker der så?

Når brugeren klikker på "library.dk", henter WorldCat et skærbillede fra bibliotek.dk. Det skærbillede har vi fra dansk side fuld kontrol over, men vi ved desværre ikke hvem brugeren er (eller hvilket land vedkommende er fra) – kun at forespørgslen kommer fra WorldCat. Resultatet bliver vist i en frame i worldcat.org – og først når brugeren aktiverer et link her, bliver brugeren overført til library.dk = bibliotek.dk.

Der skal derfor laves et "modtagelseskærbillede" i bibliotek.dk. Det bliver lavet, når vi har produktionsdata i WorldCat og kan afprøve den faktiske funktion. Vi vil give både danske og udenlandske brugere de optimale muligheder.

Set med danske øjne er det vigtigt at søgninger i WorldCat.org:

- a) som udføres af danske brugere og som resulterer i materiale, som findes på et dansk bibliotek, fører til, at bestillinger afgives i bibliotek.dk
- b) som udføres af udenlandske brugere får mulighed for via eget bibliotek at bestille materiale på de danske biblioteker, som har valgt at stå som långivende bibliotek.

Samspil med WorldCat's professionelle værktøjer

I OCLC's professionelle WorldCat-værktøjer vil ti biblioteker⁵ blive præsenteret som mulige leverandører af lån.

Der afholdes i dette efterår som kompetenceudvikling foreløbig to workshops i anvendelse af og samspil med OCLC's værktøjer til resource sharing. Der etableres endvidere et løbende samarbejde mellem danske aktører i det internationale lånesamarbejde, f.eks. i form af et netværk for långivende og låntagende biblioteker, samt DBC.

Den første workshop afholdes 27. august 2009 for långivende biblioteker i forbindelse med WorldCat. Programmet indeholder bl.a.:

- demo af ILL-modulet i WorldCat (First-Search)
- vejledning i opsætning af parametre til udlåns-politik
- vejledning i opsætning af parametre til indlån (customer holdings)
- fastlæggelse af afgifter
- økonomi i forbindelse med leverandørstatus
- statistik

WorldCat som katalogiseringskilde

I 2008 blev der gennemført nogle afprøvninger af WorldCat som kilde til genbrugskatalogisering. For flere biblioteker var det en så stor succes, at

de efterfølgende fortsatte, og der har således været adgang siden midten af 2008. I starten af 2009 blev nogle tekniske detaljer justeret, så denne mulighed er helt operationsklar.

Dermed er den "hårde side" på plads. Hvad der savnes er den mere "bløde side". Der bliver i løbet af efteråret gennemført en række aktiviteter for at implementere brugen af WorldCat til genbrug, bl.a.:

- udarbejdelse af guidelines for best practices m.v.
- dokumentation af WorldCats datamodel
- håndtering af OCLC tilføjelser til MARC21

Udarbejdelse af dokumentation har Statsbiblioteket som drivende kraft med inddragelse af DBC og de primære projektdeltagere til review. Resultat bliver præsenteret ved en workshop.

DBC forestår en opsætning af adgangen til WorldCat som understøtter bibliotekernes behov for genbrug af poster gennem DanBib-samarbejdet. Der udføres bl.a. følgende aktiviteter:

- test af Z39.50-adgangen til WorldCat
- opsætning af søgeveje
- udarbejdelse af dokumentation
- vejledning og brugsretsbestemmelser
- tilretning af konvertering fra MARC21 til danMARC2

Danske biblioteker i WorldCat's biblioteksregister

For at sikre at danske biblioteker er beskrevet korrekt, etableres en fælles, samlet opdatering fra VIP-basen til WorldCat Registry⁶. VIP-basen skal udvides med felter til håndtering af bibliotekets service i forhold til udenlandske biblioteker. VIP-basen skal konverteres til det format, som OCLC specificerer, og der skal etableres en eksportfunktion inkl. ajourføringsaftale

Der er i dag mange fejlagtige registreringer af danske biblioteker i WorldCat Registry, hvorfor en særskilt aktivitet er en gennemgang og revision af ca. 200 registreringer.

Undersøgelser og analyser

Som led i projektet gennemføres en række undersøgelser og analyser.

En analyse af optimering af ajourføring af internationalt långivende bibliotekers beholdning i WorldCat har allerede medført, at tekstnote om tidsskriftsbeholdning er med fra starten.

En analyse af mulighederne for automatisk udveksling af ILL-transaktioner (fjernlånsbestillinger og efterfølgende meddelelser) mellem OCLC og danske biblioteker er gået i gang med et konkret udgangspunkt på Statsbiblioteket.

Efter at eksporten er på plads, vil mulighederne for dynamisk datasamspil, hvor download af "data-fattige" poster følges op efter en senere berigelse af en WorldCat-post, blive undersøgt. Tilsvarende vil være tilfældet for konvertering af emnedata og for varig anvendelse af WorldCat-links til supplerende data.

Afslutning

Der skal i løbet af 2009 findes en model for inddragelse af bibliotekerne i det fremtidige samspil 2010ff med OCLC. Her inddrages de primære projektdeltagere i udvikling af konceptet. WorldCat-styregruppens intentioner er at undgå nye institutioner og udvalg. Der er god fornuft i at etablere et nærmere samarbejde mellem de internationalt långivende biblioteker med etablering af et netværk og koordinering af deltagelse i OCLC's brugerorganisation. Derudover er tanken, at udviklingen af det generelle samspil skal fortsætte i DanBib-regi og nye tiltag dermed indgå i DanBibs udviklingsplan.

Danske biblioteker i WorldCat kommer nu. Der er solid fremdrift i projektet, og vi ser i styregruppen ikke nogen uoverstigelige knaster. Men der er mange opgaver, og yderligere optimeringer af samspil med WorldCat vil være på udviklingsplaner fremover.

Noter

¹Danske biblioteker i WorldCat. 3 indlæg om danske bibliotekers fremtidige samarbejde med OCLC og biblioteksdatabasen WorldCat DF-revy, nr. 1, januar 2000, side 12-14.

² Danske biblioteker i WorldCat. Rapport fra DEFF-projektet. Januar 2009 – www.deff.dk/showfile.aspx?IdGuid={8C48C62C-BEF5-4230-9680-DBFA-4AB1966C}#

³ WorldCat styregruppen: Leif Andresen, formand, Styrelsen for Bibliotek og Medier Helle Brink, projektleder DEFF-projektet, Statsbiblioteket Per Mogens Petersen, projektleder DanBib-projektet, DBC

⁴ DEFF Programgruppen for Arkitektur og Middlewares Wiki <https://infoshare.dtv.dk/twiki/bin/view/ArkitekturMiddleware>

Her kan bl.a. ses om 2009-projektet: *Projektansøgning til DEFF – indenfor DEFF Arkitektur og Middleware: Danske biblioteker i WorldCat implementering* (16. februar 2009) *Danske biblioteker i WorldCat implementering. Foreløbig udfoldet projektbeskrivelse* (16. februar 2009) Og om 2008-projektet: *Af rapportering for projektet: Danske biblioteker i WorldCat* (til DEFF sekretariatet 3. februar 2009)

⁵ Internationalt långivende biblioteker:

- ASB Biblioteket
- CBS Bibliotek
- Danmarks Pædagogiske Bibliotek
- Det Biovidenskabelige Fakultetsbibliotek
- Det Farmaceutiske Fakultetsbibliotek
- Det Kongelige Bibliotek
- Nordisk Institut for Asienstudier, Biblioteket
- Roskilde Universitetsbibliotek
- Statsbiblioteket
- Syddansk Universitetsbibliotek

⁶ WorldCat Registry www.worldcat.org/registry/Institutions

International Students and the Library: Problems, Preferences, and Proposed Solutions

Af Sibongile Sithe

Studying in a foreign country is often an exciting and enriching opportunity for students, but it can also be a frustrating experience with adjustments to a new place, culture, and language.

Sibongile Sithe
Research Intern, Yale University 2011
Praktikant, Det Kongelige Bibliotek, juni/juli 2009
sibongile.sithe@yale.edu

As universities seek to raise their international standing and attract students and faculty from the world over, the university will need to show that it is both willing and able to sustain a diverse, intellectual, and technologically advanced academic population. The adjustment to International students can be a daunting one for university libraries, especially when they involve language barriers, new technologies, and various levels of familiarity with library systems.

In June 2009, in hopes of improving service to the International Student population, Copenhagen University Library and Information Services (CULIS) commissioned a comprehensive user survey of all university library facilities as experienced by its non-Danish speaking students. Through this survey, we at CULIS have learned about our strengths and weaknesses as an information provider, and we hope that the following research will be of service to other academic libraries as well.

Part one of the survey consisted of a survey designed to assess the library usage and information needs of International Students. A digital copy was emailed to the students (population 1437) through the International Office and paper copies were also available at the information desks of several branches. The survey was divided into 5 parts: Biographical Information, Previous Library Experience, Information Needs

and Use, Library Services, and a Your Thoughts free response section. Students who participated in the survey were entered into a drawing for cash prizes and gift certificates. Additionally, a short questionnaire was also sent to the International Office to ascertain the makeup of the International Student population at the University of Copenhagen and the office's relationship to CULIS. Part two of the survey was a comprehensive review of the CULIS website, and Part 3 was a review of the physical libraries in which six libraries were toured.¹

Demographic Information and Previous Library Use

According to data provided by the International Office, the top 10 countries of origin of foreign students are (in size order) France, Germany, Spain, Italy, Norway, Poland, England, the United States, Australia, and Canada. The 91 student survey respondents hailed from 29 countries, the largest proportions coming from Germany, Spain, France, Poland, and the United States. While the students spoke 24 different native languages, 76 percent did not speak Danish, but all were English speakers.

While 95 percent of the students surveyed reported using a library in their home country, 9 percent of them had not used a computer in a home library facility. Nearly 1/3 of the students

responded that they had not used an online catalog, digital databases, or eBooks before coming to the University of Copenhagen. When broken down by geographic region, the highest proportions of students with limited technological exposure were those from Eastern Europe, while those with the most exposure were from North America.

Information needs, Library Use and Library Services

Although students praised the Library for its pleasant studying environment and the helpfulness of the librarians and staff, many still experienced difficulty within its doors. When asked what library services or facilities they found difficult to use or understand, the highest proportions noted printer / copier usage and database searches gave them the most difficulty, followed by requesting a book online. When asked how often they used a list of Library resources, many students reported that they "Never" used a number of them. Over forty percent reported that they never used online databases or eBooks, and 52 percent that they never utilize remote access to Library offerings. Although we expected to find a strong correlation between unfamiliarity with technology and the non-use of that technology, in the majority of cases, the students (Eastern European in particular) reported using the digital resources more than

Nearly 1/3 of the students responded that they had not used an online catalogue, digital databases, or eBooks before coming to the University of Copenhagen.

their tech-savvy counterparts from other parts of the world. The phenomenon was most prevalent in the Wet Faculties (Pharmaceutical Sciences, Life Sciences, Science, and Health Sciences), due, at least in part, to the high concentration of students from Eastern Europe in those Faculties. Whether or not students in the humanistic and social disciplines have a greater need for the online resources as compared to their science oriented counterparts remains to be uncovered.

From an alternate standpoint, it is also possible that the non-use stems from a lack of need, a lack of knowledge concerning their availability, or a lack of information on how to use them. In the free response sections of the survey, numerous students mentioned the difficulty of the Library's Danish-only instructions. From large portions of the CULIS website to copy machine instructions, the unavailability of signage in English makes the Library a difficult place to navigate for non-Danish speakers. And a lack of comprehensible information about one's surroundings can breed feelings of frustration, anxiety, and exclusion.

Nearly half of students surveyed had never read or never used the Library's printed training

materials to assist them in using library resources. Similarly, 42 percent of students surveyed said that they have never read or never used the library training material found on the Library's website. Furthermore, 43 percent of students have never attended a Library information session; and of those that have, nearly one-third report never using the information garnered from them. Across the board, however, students preferred to learn about their library's services and facilities online, however, the online preference was followed in a close second by in-person contact with library staff.

CULIS Website Review - Discussion and Recommendations

The two primary issues encountered were firstly, the lack of a comprehensive website in English, and secondly, the lack of resources needed by university students.

- **Welcome pages:** Not everyone who needs access to a university library (students or other visitors) will have a firm grasp of Danish or English, and so it is a mark of consideration and competence on the part of the university

library to provide a short introduction to its services in a variety of languages. Welcome pages in several languages introduce foreign users to the library in their native language and give them a brief overview of how the library works and the resources available to them.

- **Complete Website in English:** As noted earlier, 75 percent of the International students at the University of Copenhagen do not speak Danish. And because CULIS uses chronological shelving, students are unable to merely browse shelves in a particular section to collect needed materials. Without the cosmic intervention of the Fates, the online catalog is the only way for students to locate specific books, journals, and articles for their studies, and thus is critical to their academic success. A complete website in English is essential to providing equal educational opportunities to all students.
- **Library Guide / Online Tutorials:** Although the proportion may be small, for some students, electronically searching for books will be a completely new concept. And as libraries move towards increasingly digital resources,

In the free response section of the survey, numerous students mentioned the difficulty of the Library's Danish-only instructions.

it's important not to leave users behind. A comprehensive guide to the library with information about library locations, collections, and staff, obtaining a library card, information on computers and networks, printers, and copiers, borrowing and lending rules, and the like will be valuable resource not only for International students, but for all university library users.

- **Student-oriented online resources:** As a university library website it's important to provide research resources important to university students. A homepage with practical quick links and resources like database tutorials, guides to bibliographies and citations, and a complete list of subject specialists can be very helpful to university students engaged in research.
- **Workshops and tours:** Tours and library workshops offered at the beginning of each semester introduce students to the physical Library. Tours should be brief as to keep students' attention, and should explain how to navigate the library's most popular services such as the online catalog, databases, ordering books, interlibrary loan, the shelving / catalog system, service points within the library, and where to go for help.
- **Signage:** From shelf labels to copy machine instructions to hand written notes by staff, all signs should be available in English. If the translation cannot be printed on the same page, signs should be hung side by side so that students know that they are receiving the exact same information. Whenever possible, glyphs (vector images) should be used

to convey the meaning information as well. Language barriers can leave students feeling frustrated, anxious, and embarrassed.

- **Assign a Librarian to International student programs and outreach:** Having a librarian who is familiar with the challenges of international students (student cards, university ID numbers, remote access, etc.) and whom they can contact will help to quickly resolve problems and prevent unnecessary frustration for all involved.
- **Identifiable librarians:** Although many students praised the staff, championing them as "very friendly," "extremely helpful," and even, "absolutely brilliant," several students noted that they were unsure who to ask for help or did not feel comfortable asking for assistance. While this could be the matter of shy students, it is important to remember that there are cultural differences at hand as well. As librarian Ann Curry writes, "[some] educational environments reward students for participation, questioning, and assertiveness in pursuit of independent research and original, creative work. In contrast...the students in other educational systems, such as those of Japan, China, and the Middle East, are usually verbally passive, as they learn by observation and imitation and may respond only to direct questions. These dissimilar learning styles may hinder communications between librarians and international students..."² Friendly, clearly identifiable librarians (some studies recommend the placement of "Can I help you?" signs on information and reference desks) will help many students feel more comfortable

requesting assistance. Additionally, a list of subject specialists will also help students direct their academic questions toward someone with a specific knowledge of their fields.

- **Establish a partnership with the International Office:** Collaborations with offices for International students can help in promoting library tours and workshops during orientation week and the beginning of the semester, keeping abreast of demographic shifts, and, in general, gaining further insight to International student life and needs.

Conclusion

Although International students present a unique set of challenges for university libraries, in actuality, the accommodation process is simply one of making the library workings more transparent. Many of the changes university libraries can implement to better serve foreign students will also help users native to the country as well.

Noter

¹ Caveat: The survey was conducted during June of 2009 at the close of the spring semester, and thus at a time when many students were taking exams and returning to their home countries. Unfortunately, with an International student population of 1437, and a sample size of 91, some of the data presented may not be statistically significant.

² Ann Curry and Deborah Copeman. "Reference Service to International Students: A Field Stimulation Research Study," *Journal of Academic Librarianship*, no. 5 (2005), www.eric.ed.gov (accessed June 20, 2009).

Although International students present a unique set of challenges for university libraries, in actuality, the accommodation process is simply one of making the library workings more transparent.

Ny inspiration og brud med vanetækningen: med CBS Bibliotek på studietur

Af Nikolaj Kjær Jensen og Gert Poulsen

Kompetenceudviklingen på CBS Bibliotek har i de sidste 15 år haft udstationering og studieture som et tilbagevendende element. Studieture er blevet en fast ingrediens i bibliotekets faglige udvikling. I år gik turen til Special Libraries Association-konferencen i Washington D.C.

Nikolaj Kjær Jensen
Informationsspecialist
CBS Bibliotek
nkj.lib@cbs.dk

Gert Poulsen
Vicebiblioteksdirektør
CBS Bibliotek
gp.lib@cbs.dk

I perioden fra 1995-1998 var der et intensivt udstationeringsprogram, som skulle tilføre CBS Bibliotek et mere internationalt udsyn og indgå i rekruttering og fastholdelse af medarbejderne. I perioden fulgte sammenlagt tolv medarbejdere hver for sig dagligdagen på et bibliotek uden for landets grænser i perioder fra en til tre måneder. Det har typisk været business-afdelinger af større universitetsbiblioteker i den engelsktalende del af verden, f.eks. London, Dublin, Vancouver, Berkeley, Stanford, Boston, Melbourne, Sydney, Chicago og Auckland - og en enkelt fransktalende til Paris. De involverede - som alle var yngre og forholdsvis nyansatte medarbejdere - vendte tilbage til biblioteket med ny viden, erfaring, entusiasme og internationale kontakter, som gav et markant bidrag til bibliotekets udvikling i den periode.

I slutningen af 90'erne var målet dog mere eller mindre nået, eftersom de mest interesserede og motiverede medarbejdere havde været af sted. Desuden skulle CBS Bibliotek i den periode fokusere ressourcerne på en ny biblioteksbygning, og udstationeringsordningen som systematisk kompetencetiltag blev udfaset.

Da tilbuddet om udstationering typisk talte yngre bibliotekariske medarbejdere uden bindende familieforpligtelser, blev der i samme periode introduceret et nyt initiativ for at give alle biblioteksansatte den samme oplevelse af luft under vingerne og inspiration fra biblioteksverdenen udenfor Danmark. Årlige studieture med fokus på at besøge enten andre businessbiblioteker eller markante universitetsbiblioteker har siden været en fast del af programmet for kompetenceudvikling på CBS Bibliotek. Ud af en personalegruppe udenfor ledergruppen på omkring 45 medarbejdere bliver der næsten hvert år sammensat et rejsehold på 6-8 personer ud fra en passede balance mellem alder, køn og ikke mindst afdelinger, faggrupper og anciennitet. Det

er lidt af et puslespil, for efterhånden skal der også tages hensyn til, hvor mange gange man tidligere har deltaget i en studietur, men det lykkes selvfølgelig hver gang.

Hvorfor studietur?

Formålene med studieturene er:

- Teambuilding på tværs af afdelinger
- Faglig udvikling for den enkelte medarbejder
- Fastholdelse og rekruttering af medarbejdere

Studieturene ledes af bibliotekschefen eller en stedfortræder, som kan sikre en vis pondus til gruppens besøg, som ofte bygger på kendskab til bibliotekscheferne fra netværket for businessbiblioteker i Europa, USA og Asien.

Aktiv deltagelse i planlægningsfasen er en del af læringen i forbindelse med en studietur, herunder at etablere kontakten til besøgsstedet og dele sin viden, information og inspiration med resten af rejsegruppen. Under selve studieturen sendes små beretninger hjem fra rejsegruppen, som løbende lægges ud på bibliotekets innovationsblog. Senere opsamles indtryk, beretninger og ideer i en lille rapport på 10-15 sider, som også bruges til at evaluere studierejsernes berettigelse og form i regi af Kompetenceudvalget og af biblioteksledelsen. Afhængig af ideernes omfang vil en række af dem indgå i den såkaldte idé-generator som fødekilde til de lidt større projekter på biblioteket.

Selv om studieturene de facto er blevet en fast del af bibliotekets kompetenceprogram, så tages der hvert år stilling til, hvorvidt en studietur skal iværksættes det efterfølgende år. Det skyldes ikke mindst, at studieturene koster både arbejdstid og udgifter til afholdelse. En studierejse koster således typisk 120.000-150.000 kr., afhængig af rejsemålet, dvs. 15-18.000 kr. pr. deltager. I de senere år har udgifter til studieturene udgjort omkring 20 % af det samlede budget til medar-

bejdernes kompetenceudvikling, så nytteværdien versus udgifterne giver jævnlige anledning til diskussion om prioritering af midlerne til kompetenceudvikling.

Turen går til...

Igennem tiderne har destinationerne været: Paris, Wien/Budapest, Holland, Schweiz/Norditalien, Norge/Sverige/Finland, London, Monterey, New York, Singapore, Boston og senest Washington. USA er en markant destination i rejseprogrammet, hvad enten det var 90'ernes udstationering eller de senere års studieture. Det skyldes både fagområdet, hvor businessbiblioteker i USA gang på gang har brudt vanetækningen, når det drejer sig om services, informationsteknologi og personaleudvikling. Derimod har bygninger og indretning sjældent været særlig bemærkelsesværdige eller til nogen større inspiration. Men her er det også svært at imponere CBS-medarbejdere, når eget universitet har tre forholdsvis nye og attraktive biblioteksrum.

Langt de fleste studieture har haft biblioteks- og institutionsbesøg på programmet i løbet af de 5-7 dage, som studieturen har varet. Men et par gange har udgangspunktet været en konference, og det gælder bl.a. den seneste studietur til Washington D.C., som i juni 2009 var hjemsted for den årlige konference i Special Libraries Association, SLA.

Bibliotekskonference – the Hollywood way

SLA har i år 100-års-jubilæum, hvilket naturligvis blev afspejlet på den årlige konference. Konferencen blev i år afholdt på det største konference-center i Washington DC, Walther E. Washington Convention Center, og antallet af deltagere var med 5.856 personer (1.100 førstegangsdeltagere) fra 30 lande det største i mange år.

Disse knap 6.000 mennesker havde i løbet af tre dage 280 forskellige faglige sessioner at vælge i mellem, fordelt på 40 mødelokaler. De største lokaler havde plads til 200, mens de mindste kunne rumme 40 personer.

I tilknytning til konferencen var der også en stor udstillingshal, SLA INFO-EXPO, hvor ca. 300 firmaer og organisationer præsenterede deres produkter og services på i alt 462 boder. Mange af udstillerne havde små skemalagte seancer, hvor de præsenterede produkter eller trends, og naturligvis blev der delt gavmildt ud af kuglepenn, t-shirts og andet merchandise.

Konferencen blev åbnet om søndagen med prisoverrækkelse i bedste Hollywood-stil efterfulgt af SLA2009's hovedtaler, Colin Powell. Mens det kan virke lidt sært på en dansker med en prisoverrækkelse fyldt med glamour, lysshow og rock-musik på en bibliotekar-konference, var Colin Powell i stand til at underholde i næsten en time med anekdoter om politik, information og sit liv generelt, fortalt i en humoristisk, fængende og selvvironisk tone, og leveret uden brug af manuskript og uden at miste tråden. En konference-åbning der viste, hvad USA kan, når det er henholdsvis bedst og mest kitsch.

De mange sessioner og workshops startede om mandagen og varede til og med onsdag. Med 280 sessioner kan det naturligvis være svært at overskue, men mange var virkeligt specialiserede, der var for eksempel *Mission to Mars: NASA Engineers and Info Pros Set Sights on Red Planet* og *Promising Plants: Ethnobotany and the Global Quest for Health and Nutrition*, så det var muligt på forhånd at vælge en del fra, der ikke var relevante. Mere relevant var blandt andet oplæggene *Critical Thinking*, *Cyber infrastructure & the new construction of knowledge: Will the universities survive?* og *Librarian 1.0 to Librarian 2.0*.

En amerikansk vinkel på web 2.0

Sessionerne om web 2.0, eller the now web, havde en interessant vinkel, da det afslørede en meget anderledes tilgang til de forskellige sociale teknologier end man finder i Danmark. Det er ikke usædvanligt, at man bruger Twitter, blogs og Facebook i sit arbejde. Det er svært at sige, om Twitter og Facebook har en reel faglig berettigelse, men det bliver tilsyneladende brugt til at dele viden på en nem og hurtig måde. Blogs derimod har vist sin holdbarhed både i USA og Danmark, men bliver stadig brugt mere interaktivt i USA end i Danmark. Denne interaktion kan muligvis forklare, hvorfor Twitter og Facebook i højere grad bliver brugt til at dele viden, hvor de i Danmark lader til primært at blive brugt til at dele "ligeegyldigheder".

Generelt var der en stor begejstring og stolthed over professionen blandt de mange deltagere på SLA2009-konferencen, som man ikke altid kan genfinde i Danmark. Derfor er det interessant at komme udefra og få et indblik i en anden kulturs tilgang til ens egen profession. Det er noget, man sammenholdt med de faglige oplæg kan tage med hjem og bruge som input i forhold til de vante gænger. Det er sket flere gange, at en faglig problemstilling efterfølgende har dannet udgangspunkt for diskussioner, der bliver påvirket af de nye input. På den måde får hele organisationen glæde af en studietur.

Derudover er det altid givende at bruge en uge i selskab med kolleger, på en måde man ellers ikke ville komme til. Derfor er det vigtigt, at der er fokus på det sociale aspekt, og at man holder fast i at lave ting sammen i løbet af ugen. Det er sjældent, at man i den grad har de uformelle rum, der i høj grad kan facilitere innovation på tværs af afdelinger og fysisk placering i organisationen.

Skal man bedømme, hvorvidt en studietur til en konference som SLA2009 lever op til formålet med en studietur, vil udfaldet i høj grad være

positivt. Og selv om der er masser af interessante faglige inputs, er det største aktiv styrkelsen af den fælles kultur på tværs af bibliotekets afdelinger og faggrupper, hvilket også er en del af formålet med studieturene.

Fakta om SLA

SLA har sin oprindelse i Nordamerika og er i dag en verdensomspændende organisation, om end med hovedvægt i Nordamerika. SLA præsenterer sig selv som en "nonprofit global organization for innovative information professionals and their strategic partners". Hovedvægten af de 11.000 medlemmer kommer fra USA og Canada, men der er i alt 75 lande repræsenteret i medlemskredsen, hvoraf 245 er medlemmer i SLA Europe. I Skandinavien er der 35 medlemmer, heraf 15 i Danmark.

SLA har fokus på udvikling af sine medlemmer gennem netværks- og læringsinitiativer og ved at markere medlemmernes professionelle niveau i relevante sammenhænge. Under SLA's Click U(niversity) tilbydes en række efteruddannelsesprogrammer, bl.a. "23 ting", faglige webinarer og ledertræning. Desuden er der et Career Center samt et Innovation Lab tilknyttet SLA.

I sammenligning med den anden store amerikanske biblioteksorganisation, ALA (American Library Association) står SLA således mere for at styrke medlemmerne profession og karriere, mens ALA har mere fokus på bibliotekerne og benyttelsen af dem. Mange info-professionelle er da også medlemmer af både SLA og ALA.

Links

<http://twitter.com/sla2009>

<http://blogs.cbs.dk/cbsbibliotek/?tag=studietur2009>

www.sla.org/content/Events/conference/ac2009

http://slaconnections.typepad.com/conference_blog

<http://sla-europe.org>

Forskningsbiblioteket som det 3. sted

Af Nan Dahlkild

Begrebet "det 3. sted" er i de seneste år slået kraftigt igennem i forbindelse med diskussioner omkring især folkebibliotekernes fremtid. Ja, begrebet er næsten blevet et mantra, når repræsentanter for Styrelsen for Bibliotek & Medier i offentlige sammenhænge fremlægger visioner for den kommende biblioteksudvikling. Det handler om behovet for uformelle mødesteder og sociale frirum. Spørgsmålet er, om det også kunne være interessant at inddrage i diskussionen om forskningsbibliotekernes fremtid?

Nan Dahlkild
Lektor
Danmarks Biblioteksskole
nd@db.dk

Før vi kigger på forskningsbiblioteket som "det 3. sted", kan der dog være grund til at se nærmere på begrebet og dets baggrund. "Det 3. sted" dukkede for første gang op i den amerikanske sociolog Ray Oldenburgs bog *"The Great Good Place"* fra 1989. Som det understreges af undertitlen "Cafés, Coffee Shops, Bookstores, Bars, Hair Salons and other Hangouts at the Heart of a Community" er der tale om uformelle sociale mødesteder, hvor man uforpligtende kan hænge ud mellem hjemmet som det første sted og arbejdet som det andet sted. Bogen fulgtes senere op af *"Celebrating the Third Place"* fra 2001, som er en antologi med eksempler på "tredje steder".

Udgangspunktet er savnet af lokal forankring, tætte sociale relationer og offentlige rum i de amerikanske storbyer, som domineres af privatbilisme og storcentre. Det er Oldenburgs mål at imødegå dette tab af uformelle offentlige rum ved at synliggøre, styrke og udvikle de "tredje steder", som stadig eksisterer, ikke blot som rekreative områder, men som vigtige forudsætninger for demokratiet.

Definition

Det er dog ikke alle offentlige rum, der falder ind under betegnelsen "tredje sted". Oldenburg opstiller i alt otte definitioner, som lægger vægt på følgende:

- 1) der er tale om et neutralt sted
- 2) det er inkluderende i forhold til sine brugere
- 3) samtale er hovedaktivitet
- 4) at stedet er åbent og tilgængeligt
- 5) der er stamgæster
- 6) det er et "enkelt" sted (Low Profile, Plainness),
- 7) der er "samspil" mellem gæsterne (Playful Mood) og
- 8) at stedet har kvaliteter som "et hjem uden for hjemmet".

Selvom nogen tror, at "det 3. sted" er udviklet som et specielt biblioteksbegreb, fremgår det allerede af Oldenburgs definitioner, at det i højere grad er møntet på lokalsamfundets mange varianter af uformelle mødesteder. Faktisk skriver Oldenburg netop, at f.eks. biblioteker og hospitaler ikke er "tredje steder": *"Unlike hospitals or libraries, which have exacting, complicated, and expensive internal requirements, third places are typically modest, inexpensive, and modest by comparison"*. Selvom flere af definitionerne kan passe på biblioteker, f.eks. i forbindelse med tilgængelighed og åbenhed, vil de færreste nok f.eks. anse samtale som bibliotekets hovedaktivitet.

Man kan derfor spørge sig selv, hvorfor begrebet er blevet så populært i biblioteksdebatten, at det ligefrem af nogen er blevet opfattet som et særligt biblioteksbegreb? Det umiddelbare svar er, at begrebet dukker op samtidig med diskussionen om bibliotekernes fremtidige rolle og den tilhørende nytænkning af bibliotekets funktioner. Netop for folkebibliotekerne er det vigtigt at være forankret i lokalsamfundet, og Oldenburgs understregning af de åbne og uformelle mødesteders betydning for lokale netværk, og for demokratiets samtale i bred betydning, ligger i forlængelse af traditionelle biblioteksværdier. Samtidig har et begreb som "Playful Mood" appel til dem, der ønsker mindre bureaukratisk organiserede biblioteker.

I forhold til folkebibliotekerne har de typiske forsknings- og specialbiblioteker langt mere præcist definerede områder, funktioner og målgrupper og er ikke på samme måde forankret i bestemte lokalsamfund. Alligevel kan der være grund til at være opmærksom på et begreb som "det 3. sted" i forbindelse med en indkredsning af forskningsbibliotekernes uformelle sociale betydning og mulige tiltrækning i uddannelses-

og forskningsmiljøer, ikke blot med et stort antal attraktive studiepladser, men også som socialt frirum. Nødvendigheden understreges af den stigende brug af elektroniske tjenester og den faldende brug af de traditionelle samlinger

Det Humanistiske Fakultetsbibliotek som et tredje sted

Det kunne være fristende at gennemgå forskellige ældre og nyere forskningsbibliotekers indretning som "tredje steder", men pladsen er ikke til det i denne sammenhæng. Derfor vil jeg koncentrere mig om et enkelt eksempel, nemlig Det Humanistiske Fakultetsbibliotek i København, som er helt nyindrettet.

Der er grund til at starte med at rose de to vellykkede etager mere studiepladser, den ene etage med mulighed for at tale sammen, den anden som stillezone. De to etager er bibliotekets gennemtænkte studiezone, som virker velfungerende med mange studerende, og som tilsyneladende svarer til internetgenerationens behov for koncentration, læsning og socialt nærvær uden for kollegieværelset. Til gengæld kunne den øvrige del af fakultetsbibliotekets offentlige og åbne rum indrettes langt bedre – især hvis vinklingen er "det 3. sted". Her skal lige tilføjes den baggrundsoplysning, at størstedelen af bibliotekets bogbestand står på lukkede hylder med den begrundelse, at nutidens brugere bestiller deres litteratur elektronisk, og derfor ikke behøver at se bøgerne. Om denne filosofi er rigtig, skal ikke diskuteres her. De følgende kommentarer vil udelukkende rette sig mod den tilbageværende offentligt tilgængelige del af biblioteket, nemlig de små afdelinger med nyheder på åbne hylder og stueetagens åbne "lounge".

Den nuværende fremlæggelse af bibliotekets nyanskaffelser er mildt sagt uhyre diskret præsenteret og ikke mindst beskedent skiltet.

Det Humanistiske Fakultetsbibliotek

Det vigtige er den aktive præsentation af bibliotekets ressourcer

I forbindelse med præsentationen af den nye litteratur er det oplagt at tage skridtet fuldt ud: At tynde ud mellem reolerne, synliggøre de mange aktuelle bøger ved at lægge dem frem på skrâhylder, ofte med spændende forsider. Derved kan disse i øjeblikket meget stille rum gøres til steder, hvor det er attraktivt at orientere sig i den helt nye litteratur – som i boghandlere eller i mange folkebiblioteker. Luksusudgaven vil være små tematiske udstillinger, men almindelig faglig inddeling kan også gøre det. Det kan ikke være en uoverkommelig eller uvelkommen opgave for bibliotekets fagreferenter, og biblioteket kunne placere sig i litteraturformidlingen til forskere og studerende på en ganske anderledes aktiv måde. (Siden forfatterens besøg på Det Humanistiske Fakultetsbibliotek er der i foyeren blevet opstillet et bogtårn med udstilling af nye titler samt en ”Bogstafet”-søjle, hvor undervisere ved Københavns Universitet på skift udstiller og kommenterer bøger, der har haft betydning for dem personligt såvel som professionelt red.). Den fysiske fremlæggelse kunne suppleres med elektronisk synliggørelse, igen med mulighed for at lære af de store internationale elektroniske boghandlere.

Tilsvarende kunne den store åbne foyer udnyttes langt bedre. Selv om den som café aldrig vil kunne konkurrere med kantinen på den anden side af kanalen, vil den kunne noget andet, nemlig nærme sig rumligt og socialt til bogcaféen, hvor dagens aviser og aktuelle tidsskrifter ikke bare er lagt frem på en lille vogn men bliver attraktivt præsenteret, så de bliver synlige og – ligesom de boglige nyheder i det tilgrænsende rum – bliver et uomgængeligt orienteringssted. Dermed kan rummet som helhed også blive et træfpunkt i social og intellektuel sammenhæng. Om den nuværende møblering med farvede

skumfiduser er den rigtige, skal heller ikke kommenteres her. Det vigtige er den aktive præsentation af bibliotekets ressourcer.

Også her ville luksusudgaven være små tematiske udstillinger, gerne sammen med arrangementer af uformel karakter, som løftes ud af målrettet undervisningssammenhæng. Her kan den fleksible foyeragtige møblering udnyttes som modsætning til de fast strukturerede auditorier og undervisningslokaler. Gerne i Playful Mood.

I forhold til folkebibliotekerne har de typiske forsknings- og specialbiblioteker langt mere præcist definerede områder, funktioner og målgrupper og er ikke på samme måde forankret i bestemte lokalsamfund. Alligevel kan der være grund til at være opmærksom på et begreb som ”det 3. sted” i forbindelse med en indkredsning af forskningsbibliotekernes uformelle sociale betydning.

Biblioteker – nu også med Ethos

Af Per Hasle og Pernille Drost

Biblioteksvæsen og biblioteksvidenskab har gennem de seneste år været stillet over for store udfordringer med digitaliseringen som den drivende kraft, der har ændret de offentlige bibliotekers identitet og rolle markant. Digitaliseringen har radikalt påvirket bibliotekernes dagligdag, services og funktioner, og har ændret krav til, og indhold, i den informations- og biblioteksvidenskabelige faglighed. Det er vores vurdering, at denne udfordring i form af teknologisk udvikling har været tacklet med stor dygtighed og betydelig succes – populært sagt har bibliotekerne tidligt forstået at forholde sig offensivt og proaktivt til denne udfordring.

Per Hasle
Rektor
Danmarks Biblioteksskole
rektor@db.dk

Pernille Drost
Formand
Bibliotekarforbundet
pd@bf.dk

Men ikke desto mindre er der tilsyneladende noget nær en krise angående opfattelsen og forståelsen af bibliotekernes rolle og fremtid. Internt i biblioteksvæsenet har man gennem de seneste år flittigt diskuteret, hvorvidt biblioteket overlever. Specielt forskningsbibliotekerne, hvor biblioteket som fysisk rum ikke længere er en selvfølgelighed. Hos bevillingsgiverne er der også stærkt divergerende opfattelser og (manglende) forståelse for bibliotekernes rolle og til dels også en vis mangel på politisk og institutionel bevågenhed. Endeligt har uddannelserne inden for informations- og biblioteksvidenskab alt andet end let ved at tiltrække studerende.

De sidstnævnte udfordringer er ikke så ligetil at forstå og forklare – eller at finde adækvate tiltag overfor. Bibliotekerne, uanset sektor såvel som informations- og biblioteksvidenskab, synes umiddelbart gunstigt positioneret for at være centrale institutioner i nutidens og fremtidens videnssamfund. Og spørgsmålet er hvorfor de indholdsmæssige forandringer som digitaliseringen har ført med sig er blevet til en trussel og udfordring i stedet for et proaktivt redskab, der ville konsolidere bibliotekernes og medarbejderens relevans.

Analytisk set burde et moderniseret biblioteksvæsen og en ajourført uddannelse i informations- og biblioteksvidenskab have ”tiden med sig”. Således har digitaliseringen nok ført en forandring i identiteten med sig, men hvorfor bliver dette tilsyneladende til krise frem for en

øget selvbevidsthed, når netop forskningsbibliotekerne og biblioteksfaget har gjort det godt på dette område? Paradokset er, at desto mere digitalt biblioteket udvikler sig, desto mere er der behov for at være fysisk tilstede hos brugerne og kommunikativt nærværende.

Der findes næppe et entydigt svar på denne udfordring, og vi vil heller ikke forsøge os med så stor en ambition. Men vi tror, at i hvert fald en væsentlig del af problemerne kan føres tilbage til en opfattelse af viden og information som en lineær, konstant proces, hvor man helt utilstrækkeligt definerer informationskompetencer som mønstergenkendelse, kendskab til klassifikation, søgning m.v. samt fastholdelsen af et ønske og til dels illusion om den objektive kommunikation med brugerne.

Et farvel til den objektive kommunikation

På disse områder mener vi, at der kan hentes afgørende indsigter i den retoriske tradition. Det er disse, vi gerne vil henlede opmærksomheden på i håbet om, at det kan vise sig som en inspirationskilde for fremtidig debat. Det er vores opfattelse at en afgørende vinkel på kommunikationen må tage sit udgangspunkt i det retoriske begreb Ethos. Og dermed gøre op med illusionen og ønsket om den objektive kommunikation, som i værste fald kan opfattes som upersonlig og misforstået som mangel på engagement.

Udgangspunktet for denne artikel er at diskutere nødvendigheden af bevidste kommunikative virkemidler og metoder. Og hvorledes de retoriske principper med fordel kan bruges i mødet med brugerne. Opfattelsen af bibliotekaren som den neutrale vidensformidler er forældet og har dybest set altid været en illusion. Men en illusion som var lettere at tro på med biblioteker som bogsamlinger og (forsknings)bibliotekarere som autoriteter.

Selve den observation er ikke revolutionerende original. Der arbejdes i de offentlige biblioteker og biblioteksvidenskab på mange niveauer med for eksempel brugerinvolvering, og mange debatindlæg har betonet vigtigheden af, at man som bibliotekar tør mene noget og tør udtrykke det. Men retorikken kan berige disse tiltag og indlæg ved at give en systematisk gennemtænkt dybereliggende begrundelse. Det afgørende ved det retoriske koncept er, at formidling ikke er, ikke kan være, og ikke engang som et ideal, burde være, neutral og upersonlig. Tværtimod drejer det sig om at involvere sin person, men vel at mærke at gøre dette på en måde, der er både etisk, ærlig og saglig. Og hvor man bliver bevidst om at skelne mellem personlig og privat kommunikation og dermed professionalisere sin kommunikation og interaktion med brugerne.

Paradokset er, at desto mere digitalt biblioteket udvikler sig, desto mere er der behov for at være fysisk tilstede hos brugerne og kommunikativt nærværende.

Bibliotekerne må ikke tro eller forvente, at interessenterne skal forstå dem på ”den rette måde”. Det er sektoren, der skal opsøge offentligheden og forsøge at tilbyde en forståelse, som for os at se er både saglig og frugtbar.

Retorikken som teori om kommunikation og formidling

Man kan sige, at retorikken efter 1700 år i køleskabet er slået stærkt igennem de sidste 20-30 år. Mangelen på én stor anerkendt sandhed har skabt en situation med mange forskellige konkurrerende opfattelser, som er klar over at der må konkurreres og at man ikke kan starte fra et privilegeret udgangspunkt som den ene store sandhed (i hvert fald ikke hvis man vil gøre sig håb om at blive hørt). Vi er blevet mere offentlige, mere parate til at søge opmærksomhed og blive eksponeret. Deri er en demokratisk såvel som retorisk udvikling – som svarer godt til den retoriske erkendelsesteori, fordi den fraskriver en enkelt gruppe, parti eller autoritet at kunne besidde sandheden.

Allerførst må det nok hellere fremhæves, at retorik ikke er en manipulationskunst. Den er en kommunikativ professionalisme, hvis mål er, at man kan få gjort sit udsagn bedst muligt, og at man i denne proces er bevidst om sine virkemidler. Men retorikken giver også plads til det personlige i kommunikation, faktisk hævder den, at det uundgåeligt er til stede, og at man står sig bedst ved ærligt og bevidst at vedgå det fra starten. Retorikken skelner samtidig skarpt mellem det private og det personlige: det private hører ikke til i professionel kommunikation.

I det vigtigste enkeltværk om retorikken nogensinde, nemlig Aristoteles’ ”Om retorik”, skelnes der mellem tre helt fundamentale funktioner i kommunikation:

- *logos*, som er den informerende funktion,
- *ethos*, som er den funktion at etablere troværdighed og plausibilitet, og
- *pathos*, som er den funktion at involvere følelser.

Disse tre funktioner kan siges at udgøre noget helt fundamentalt for kommunikation. Med sine 2500 år på bagen og utallige teoretiske værker har retorikken naturligvis utroligt meget at sige om disse, langt udover hvad der kan findes plads til her. Men en enkelt pointe skal fremhæves, nemlig den, at tilsyneladende udviser al ikke-fiktiv kommunikation alle tre funktioner, om end

i indbyrdes meget forskellige balance alt efter genre, afsender osv. Selv det mest følelsesladede budskab vil indeholde et informerende (eller angiveligt informerende) element, selv den mest tørre stil vil skabe visse følelser hos modtagerne, og ethvert budskab respektive enhver afsender vil blive opfattet som havende en eller anden grad af troværdighed.

Selve *ethos*-komponenten påkalder sig særlig interesse. For det første kan der argumenteres for, at denne funktion faktisk er den vigtigste. Det gælder både fra et mere teoretisk synspunkt, hvor nogle retorikere har argumenteret for, at *ethos*-funktionen ud over at være en ligeberettiget komponent ved siden af *logos* og *pathos*, også har en overordnet og koordinerende funktion for hele kommunikationen. Og det gælder fra et praktisk og psykologisk synspunkt, hvor den opfattede troværdighed – *ethos* – almindeligvis er det vigtigste element i, om modtagere overbevises eller ej. For det andet er det i *ethos*-funktionen, at vigtigheden – og uundgåeligheden – af det personlige viser sig.

Ethos, engagement og etik

Samlet står vi således her med en opfattelse af kommunikation og formidling, hvor disse ikke blot er rent informerende og objektive. Men hvor de uundgåeligt og faktisk også ønskværdigt involverer følelser samt *ethos*, hvilket som beskrevet også vil sige engagement og etik. Det siger sig selv, at dette har implikationer for alt, hvad der har med biblioteksprofessionerne at gøre. Stærkt orienteret mod kommunikation og formidling, som de er og bør være.

De seneste år har der været stor fokus på markedsføring og en langt højere grad af opsøgende arbejde og kontakt med brugerne i hele biblioteksvæsenet. For forskningsbibliotekernes vedkommende er der for alvor sket et skred i bibliotekets rolle, hvor medarbejderne i stigende grad fungerer som undervisere og sparringspartnere til både studerende og forskere. Dermed sker der også et skred i princippet om den objektive informationsformidling – et princip der har været

centralt i bibliotekskundskab, men som vi mener det er afgørende, at tage et opgør med, og frasige sig. Der findes ikke objektiv kommunikation – der vil altid være en tolkning fra afsenderes part.

Det er dog vores holdning, at denne positive udvikling har taget udgangspunkt i løse begreber som eksempelvis ”udadvendthed”, ”opsøgende” og ”synlig” biblioteksservice, uden at man har arbejdet teoretisk og konkret med disse begreber – men i stedet ladet det være op til den enkelte medarbejder at definere kommunikationen med brugerne. Der skal mere til end at formulere et værdisæt for organisationen eller opstille diverse servicemål og deklarationer. Det er vores påstand, at det er afgørende at arbejde langt metodisk og konkret og få skabt klarhed over hvordan den enkelte kommunikerer og i sidste ende skabe et fælles organisatorisk udgangspunkt. Hvilket forhold vil give den enkelte ansatte konkrete redskaber og forståelse for sin rolle og i sidste ende vil skabe en tryghed i mødet med brugerne. Samtidig er det afgørende, at alle medarbejdere forstår og arbejder indenfor de samme rammer, hvis man som organisation indenfor kort tid ønsker at ændre brugernes forventninger til biblioteket.

Bibliotekerne må ikke tro eller forvente, at interessenterne skal forstå dem på ”den rette måde”. Det er sektoren, der skal opsøge offentligheden og forsøge at tilbyde en forståelse, som for os at se er både saglig og frugtbar. Det er afgørende, at biblioteksansatte er opsøgende, udfarende og vil biblioteksbrugerne noget. Samtidig skal de ansatte indrette sig på brugerne og arbejde mere dialogisk. Brugerinvolvering syner måske lidt som modeord, men er berettiget her.

Som skrevet i indledningen har digitalisering af bibliotekets kerneydelser (paradoksalt) skubbet til behovet for et opgør med den objektive bibliotekar og til gengæld medført en langt højere grad af bevidst kommunikation. Det er derfor afgørende at anerkende, at kommunikation som disciplin og teoretisk felt bør have ligeså stor faglig opmærksomhed og inddrages på linie med de teknologiske redskaber, når man arbejder med det digitale bibliotek.

Det er vores opfattelse at en afgørende vinkel på kommunikationen må tage sit udgangspunkt i det retoriske begreb *Ethos*.

Elsebeth Tank formand for Danmarks Biblioteksskoles aftagerpanel

Stadsbibliotekar ved Malmö Stadsbibliotek Elsebeth Tank er udnævnt til formand for Danmarks Biblioteksskoles nye aftagerpanel.

Aftagerpanelerne skal indgå i en systematisk dialog med aftagerne om uddannelsernes kvalitet og relevans for samfundet, skriver Kulturministeriet i deres pressemeddelelse. De kan for eksempel se på udvikling af nye og eksisterende uddannelser eller udvikling af nye undervisnings- og eksamensformer.

Aftagerpanelet sammensættes i løbet af efteråret.

Læs mere på Danmarks Biblioteksskoles hjemmeside, www.db.dk

Ny blog om forskningsbiblioteker

InSideHigherEd har startet en ny blog: *Keywords From a Librarian – A librarian writes about teaching and information*: www.insidehighered.com/blogs/keywords_from_a_librarian

Fokus er på forskningsbiblioteker. Bloggeren er Mary W. George. Hun udgav i 2008 bogen "The Elements of Library Research: What Every Student Needs to Know".

Se i øvrigt også Learn-gasm's top 100 over bedste blogs for fremtidens bibliotekarer: www.bachelorsdegreeonline.com/blog/2009/100-best-blogs-for-librarians-of-the-future/

DEFF-støttet projekt om e-bøger er nu afsluttet

En projektgruppe forankret i programgruppen Nye Institutioner har nu aflagt endelig rapport i forbindelse med projektet "Evaluerings af forsøg med digitalt materiale på tre professionshøjskoler". Undersøgelsen er et resultat af et forsøgsprojekt mellem Professionshøjskolen Metropol, Professionshøjskolen University College Nordjylland, Professionshøjskolen University College Vest og E-bib.dk.

Formålet med projektet har bl.a. været at sikre, at studerende og undervisere ved undervisningsinstitutioner på sigt kan få adgang til digitaliseret dansk materiale på fornuftige vilkår og til en fornuftig økonomi.

Som det vil kunne læses af rapporten, er det bl.a. projektgruppens vurdering, at lån af e-bøger er kommet for at blive. Alle tre deltagende professionshøjskoler har valgt at fortsætte aftalen efter projektperiodens udløb idet det vurderes, at e-bøger er et godt supplement til andre materialetyper, men også at de ikke er lånernes foretrukne.

Link til den samlede rapport kan findes på www.deff.dk.

Ny ph.d.-afhandling om Open Access

Tove Faber Frandsen fra Danmarks Biblioteksskole har for nylig forsvaret sin ph.d.-afhandling med succes. Afhandlingen er opdelt i fem forskellige empiriske studier. Disse vedrører alle Open Access-problematikker og samles til sidst i et fyldigt resumé, som binder de forskellige studier sammen.

Faber Frandsens afhandling, som bærer titlen "Scholarly Communication Changing: the Implications of Open Access", dokumenterer fordelene ved brugen af Open Access.

Link til afhandlingen kan findes www.deff.dk

SEPTEMBER 16. - 17.

Kolding
Årsmøde og generalforsamling 2009
 Danmarks Forskningsbiblioteksforening
 Se programmet i dette nummer
www.dfd.dk

SEPTEMBER 20. - 25.

Athen, Grækenland
Towards a new kind of Archive? Digital Philosophy in Audiovisual Archives
 IASA, International Association of Sound and Audiovisual Archives
www.iasa2009.com/eng.html

SEPTEMBER/ OKTOBER 27.9. - 02.10.

Korfu, Grækenland
ECDL2009, 13th European Conference on Digital Libraries.
www.ecdl2009.eu:80

OKTOBER 5.

Roskilde
DEFF Workshop: "Fremtidens biblioteksbe-
 tjening af forskere – fra vision til roadmap"
[www.bibliotekogmedier.dk/nyheder/kalender/
 artikel/deff-workshop-fremtidens-biblioteksbe-
 tjening-af-forskere/](http://www.bibliotekogmedier.dk/nyheder/kalender/artikel/deff-workshop-fremtidens-biblioteksbe-

 tjening-af-forskere/)

OKTOBER 7. - 8.

Lund, Sverige
Lund Online 2009
<http://cts.lub.lu.se/lundOnline2009>

OKTOBER 15. - 16.

London, UK
Internet Librarian International 2009
www.internet-librarian.com

OKTOBER 19.

Hannover, Tyskland
Rethinking Resource Sharing in Europe Forum
 Program følger

OKTOBER 19. - 21.

Haag, Holland
2nd LIBER-EBLIDA Workshop on the Digitization of Library Material in Europe
www.eblida.org/index.php?page=eblida-events

OKTOBER 20. - 22.

Hannover, Tyskland
11th ILDS conference.
 Strategic Alliances and Partnerships in Interlending and Document Supply.
www.ilds2009.eu/en

OKTOBER 29. - 30.

Haag, Holland
Classification at a Crossroads. International UDC Seminar 2009.
www.udcc.org/seminar2009

NOVEMBER 4. - 6.

Zagreb, Kroatien
2nd International Conference INFUTURE2009:
 Digital Resources and Knowledge Sharing
<http://infoz.ffzg.hr/INFUTURE>

NOVEMBER 9. - 12.

London, England
4th ICITST 2009: 4th International Conference for Internet Technology and Secured Transactions 2009
www.icitst.org

NOVEMBER 17. - 18.

Helsingør
Årets Forskningsnet konference
www.forskningsnettet.dk/konferencer/2009

DECEMBER 1. - 3.

London, England
Information + Conversation = Collaboration + Innovation. Online Information Conference.
www.online-information.co.uk/online09

2010

JANUAR 25. - 27.

Parma, Italien
18th Bobcatss Symposium: Bridging the digital divide: libraries providing access for all?
<http://bobcatss2010.unipr.it>

JUNI 7. - 10.

Danmarks Biblioteksskole, Kbh.
Persuasive Technology. Internationale konference.
 Program følger.

JUNI 9. - 11.

København. BiblioteksCenter for Integration.
A World of Diversity. The Future of Multicultural Library Services.
 Program følger.

AUGUST 10. - 15.

Göteborg, Sverige
Engaging, Embracing, Empowering.
 76th IFLA General Conference and Council.
www.ifla.org/IV/ifla76/index.htm

Forum for Fjernlån afholder gå-hjem-møde i København

Tilmelding til Poul Erlandsen, DPB på Tlf. 88 88 93 06
 e-mail: poer@dpu.dk
 Senest tirsdag d. 10. november.
 (Vi forbeholder os ret til at aflyse ved for få tilmeldinger.)

Forum for Fjernlån inviterer til gå-hjem-møde torsdag d. 12. november 2009 kl. 15 - 17 på **Danmarks Pædagogiske Bibliotek**, Tuborgvej 164, 2400 København NV.

Vi forsøger at stable en række af gå-hjem-møder på benene for alle der interesserer sig for fjernlån og dokumentlevering, hvor vi vil besøge forskellige biblioteker – i første omgang i Storkøbenhavnområdet – og høre om, hvordan man arbejder med fjernlån det pågældende sted.

Denne første gang vil der være fokus på E-resourcer i fjernlåns-sammenhæng, indscanning og levering af tidsskriftartikler i hht Copy-Dan aftalen samt internationalt fjernlån.

Der vil blive serveret en forfriskning undervejs, og der vil også være mulighed for en rundvisning på DPB for interesserede.

Fra Baglinjen

Bedre materialeforsyning

Biblioteksrådet igangsatte sidste efterår et arbejde, som skal fremme koordineringen af materialeforsyningen i folke- og forskningsbibliotekerne. Første skridt på vejen er en rapport, hvori der bl.a. henvises til en forventning om, at initiativerne DanBib som ægte fælleskatalog og Worldcat som katalogiseringskilde kan bidrage til at forbedre materialeforsyningen.

I det følgende skitseres den mest vidtrækkende model for realisering af intentionen i materialeforsyningsrapporten:

- Bibliotekerne opretter poster direkte i den fælles katalogiseringsbrønd DanBib
- De bibliografiske data i DanBib beriges automatisk fra eksterne og interne kilder
- De bibliografiske data og beholdningsdata overføres løbende til biblioteket

For at imødekomme Materialeforsyningsrapporten samt formålet med projektet vedr. DanBib som ægte fælleskatalog skal der være fokus på følgende formål:

- Biblioteket skal med færrest mulige ressourcer kunne stille en ajourført katalog til rådighed for brugerne
- Brugere får i den lokale katalog og i bibliotek.dk adgang til den landsdækkende ajourførte fælleskatalog
- Alle bibliotekers materialebestand skal (på samme tid) være ajourført i bibliotek.dk
- Der skal ske en øget match mellem bibliotekernes poster bl.a. ved tidstro genbrug, så vidt muligt i form af én titel / én post
- Biblioteket skal kunne hente så mange relevante data som muligt, dvs. DanBib skal være bibliotekets primære kilde for bibliografiske data

- Bibliotekerne (og brugerne) skal så hurtigt og enkelt som muligt på landsplan kunne danne sig et overblik over materialer undervejs
- Brugere skal opleve en entydighed ved bestilling af materialer uanset valg af brugergrænseflade (worldcat.org, bibliotek.dk, lokal OPAC, google etc.)

Oprettelse af bibliografiske poster foretages af biblioteket direkte i DanBib-basen uanset bibliografisk niveau. Oprettelsen skal ske så tidligt som muligt. Ved oprettelsen skal biblioteket så vidt muligt basere sig på genbrug fra DanBib eller fra en ekstern kilde som WorldCat. Oprettelse kan ske manuelt gennem et registrerings- eller katalogiseringsmodul eller ved overførsel af poster fra en ekstern leverandør.

DanBib skal rumme alle relevante data, dvs. både bibliografiske data og beholdningsdata, sidstnævnte formentlig udelukkende af lokal interesse. Hovedformålet er, at den enkelte medarbejder kan "aflevere" alle data i ét system / i samme arbejdsgang; det må ikke være systemet som kræver flere forskellige arbejdsgange.

De bibliografiske data vedligeholdes (og beriges) altid i DanBib, men det er et åbent spørgsmål om beholdningsdata skal vedligeholdes gennem DanBib eller kun i lokalsystemet.

Bibliotekerne skal opstille regler for aflevering af fjernlånsbestillinger på materialer undervejs.

Der skal indgås aftaler med eksterne dataleverandører / -kilder for at sikre det bedst mulige datagrundlag for berigelse og vedligeholdelse af DanBib – og dermed af lokalkataloger. Alle former for automatisk vedligeholdelse og berigelse af DanBib administreres af DBC efter aftale med bibliotekerne.

Data vedr. berigelse omfatter alt fra emneord, indholdsfortegnelse, kolofon, bagside til uddrag af publikationens indhold.

Set fra det enkelte bibliotek sker vedligeholdelse / berigelse af de bibliografiske data automatisk ud fra et sæt af parametre, som biblioteket har valgt.

Modellen beskriver en frivillig ordning, men jo flere biblioteker som deltager jo bedre. Det er særlig vigtigt at de store forskningsbiblioteker og de store folkebiblioteker, dvs. København og Århus samt centralbibliotekerne ønsker at deltage i ordningen. Desuden skal DBCs registrering til nationalbibliografi og bibliotekskatalogisering indgå direkte i fælleskatalogen.

Per Mogens Petersen
 Seniorrådgiver, DBC

Materialeforsyningsrapporten kan findes på **www.bibliotekogmedier.dk**